

בדרך כלל אפשר לציין שמגמות החטיבה השתנו כמה פעמים: מתקופת הפלישה לסוריה, שבה נראה עיקר התפקיד בעזרה לפולשים, והטביע על החטיבה המגויסת אופי של צבא תוקף במגמת כיבוש, דרך תקופת אל-עלמיין והגדודים העבריים, שבה הוטל על החטיבה תפקיד העמידה בפני הצבאות המתקרבים מהדרום, וערבי הארץ מבפנים, ולו גם בלי הצבא הבריטי, אולם בהשתתפות חיילינו המגויסים שבצבא, כלומר, תפקיד מרכזי בפעולות-ההגנה מובהקות; ועד לתקופה שבה נעלמו כל הגורמים האלה, ובאופק הסתמן שוב היריב הישן והותיק שבארץ ולידו השלטון הזר. אופיה הברור של הפעולה העתירה הוא בגדר השערה גם מבחינת זהות האויב העיקרי, גם מבחינת אופי-הפעולות אולם על סמך השערה זו ובהתחשב עם האפשרויות השונות שלפנינו מתפתחת והולכת החטיבה של היום.

ועתה — במגמת ההיאחזות אנו עומדים. פרשה זו נמצאת עדיין בראשיתה וכבר חוללה מיפנה עקרוני בדמותו של הכוח המגויס. בחלקם גרמו לשינוי-המגמות — גורמי חוץ, כמו בימי סוריה ואל-עלמיין, בתלקם — גורמים מקומיים, הנובעים מחסי העמים בארץ; אך בעיקר קבעו בדבר גורמי-קבע פנימיים הטבועים במהותו ובשרשו של המפעל הציוני הנעשה בארץ והגילויים בתהליכי כוח המגן של המפעל הציוני — משמשים עדות נאמנה לזיקתו הבלתי-מעוררת של הכוח המגויס למטרה הכללית, המשותפת. — — —

כל עיקרו של מעשה ההיאחזות הוא לא כל-כך במעשה ההתישבות הרגיל כשלעצמו, אלא בפריצת המושגים המקובלים של כוח צבאי והרחבתם למושג-כוח הנשענים על בסיסי-ציורה ובנין. כלומר, שעיקר ערכה של הליכתנו להיאחזות הוא בהסרת תר-השלילה הבלתי-ימנע הדבוק על כוח צבאי אשר מקורו באופי פעולותיו ההרסניות הטבועות בעצם קיומו, ובהפנותה כוח זה גם לאפיקי מעשה ובנין ממדרגה עליונה, המעלה אותו ככוח ממשי ומוסרי גם יחד.

כאן בא לידי ביטוי הרצון לשמש כמכשיר לכל פעולה נדרשת, וכמזרז ותובע פעולות נמרצות יותר, ללא פיקפוק וחשש מתוך ראיית צידקת המטרה ודחיפות הצרכים ובמינימום של רתיעה מפני מכשולים. כך בעליה וכן בהתישבות ובהרחבת גבולות. ולא רק שאין כאן סטייה והימנעות משימוש בכוח הצבאי, זאת אומרת, לא רק שאין ההתישבות באה על-חשבון הכוח הצבאי — אלא שיש במעשה זה, במידה ידועה, אפילו משום התגרות בכוחות היריב יחד עם היתרון של בחירת שדה המערכה על-ידינו. דבר המעמיד את ההתנגשות על חודה של הבעיה היסודית — בעית ההצלה הלאומית, מעמיד את השאלה בכל חריפותה, ומעיד על אופיה האמיתי של מלחמתנו. — — —

לכן, עם כל ערכן ההתישבותי של ההיאחזויות, יש להקפיד על אפיין ההגנתי המיוחד. יש לזמז, ולשלב בתוכן את ההפכים: הכוח המישיב והבונה עם הכוח הצבאי אשר הנו בבחינת „הכרח לא יגונה“, משום שערכה של ההיאחזות גם בבדידותה הוא כללי ומקיף, כי היא משנה, מאירה מחדש את המטרה, מבחירה את מהותה של ההגנה. פרשה מיוחדת המשמשת כמדרגות מעולה ביותר לאלו הנושבות במחנות, משמשת בעיית המשטר. בסופו של דבר, אין המשטר במחנות עומד אלא על הכרה פנימית, על הבנה הדדית והסכם מסוים הקיים בין האנשים, לתפקידיהם.

בעצם, דברים בעלי ערך ובעלי משקל עצמי די-גבוה, שלא תמיד קל לך לשאת אותם עמך לכל מקום. והדברים אמורים לא רק לגבי הליכה לנגב ולחרמון, אלא גם לגבי החיים במחנות עצמם. יש ואתה מגיע, לעתים, לכלל רעיון שיתכן שבלעדי הרצובות המשטר תהיה התנועה קלה וחפשית יותר, ולמען האמת צריך לומר שרעיון זה הצדיק את עצמו לא פעם...

משנפל אדם על רעיון מעין זה, מיד אתה חש בשינוי שחל בו, עד כדי כך שבנקל אתה יכול להכיר במצדדי הרעיון לפי ברק מיוחד המופיע בעיניהם, או חיוך הנסתר גם מבעליו, השפוך על פניהם, ובמקרים רבים גם לפי הליכתם עוד מעברה השני של החצר.

רק נקודת מוצא אחת לנוהג ולמשטר בקרבנו — לא העתק מדוגמאות-חוץ, לא חיקוי של זרים, משום שתהומות רובצים בינינו לביןם. רק הארה נכונה של התפקיד, הכרת הענין וראיתו כשלב וכשטח בעל גוון מיוחד, אולם צמוד ומעורה בכל השטחים של חיי ההגשמה, נובע מתוכם וקיים למענם.

1946

שלום אמא,

— — — כנראה שלא אבוא גם השבת. אני נמצא זה חמשה ימים על הכרמל, וכפי שמתבטאים החבריה, "לא ימים אלא אגדות".

מג האויר הוא למעלה מן המשוער והימים הם הנפלאים שבשנה.

לא ידעתי שיש מראות ומקומות כה יפים וכה קרובים, ואני עובר את הכרמל לאורכו ולרוחבו ואיני נלאה. פינות חמד ומראות-יקר. הייתי מביאך הנה פעם, ונהנית גם את.

מה אומר לך? — אנו הופכים ל"ציונים". כדאי היה לצנוף את "האנטי-ציונים" שלנו ולטלטלם הנה בימי-אגדות כאלה והפכו עורם ב"יום! הכלל, רק במוצ"ש אני "יורד" ולא אוכל לבוא לשבת. מה שלומך, וכיצד בלית? אך על זה בהודמנות.

להתראות

נחמיה

נחמיה בתפקידו

הוא נתן בתכונות וסגולות מיוחדות טבעיות שבאופן בלתי-אמצעי היו מעמידות אותו במסיבות שונות, בראש חבריו.

ראשית לכל ידע להקשיב לכל חבר. ביסודו ניגש גישה של אָמון והערכה אל כל אדם שנפגש ודיבר אתו, מתוך הכרה ותקוה, "שכל אדם יכול ללמד אותך משהו". הוא היה מקשיב למדבר אליו בלב פתוח, לאו דוקא מתוך ענוה או צניעות, או מתוך "מצות אנשים מלומדה" ונימוס, וגם לא מתוך "גישה חינוכית" כלפי החבר הצעיר שהיה מדבר אתו — שמיעה של בוגר, הרוצה לכוון את הצעיר ממנו — אלא פשוט מתוך רצון לשמוע כל אדם כמו שהוא, ללא חיץ וסייג — כי כל אדם הוא קודם כל אדם ויש לתת אמונה בו.

ולאחר שהקשיב לדברי השני, היה שוקל את הדברים בהגיונו של עצמו. מעין, מלבן, היה שותק תחילה, שותק הרבה. היה עובר זמן רב עד שאמר את דברו. אולם משאמר — הרי בטחון בדברים, בהירות, הגיון חותך.

ביכולת זו שלו להקשיב תחילה לחבר, לתת אמונו בכל אדם, מתוך תקוה שבכל אדם גנוזים כוחות מיוחדים משלו — כבש את לב חבריו וחניכיו. כבש קודם כל חבר נאמן שאפשר לבטוח בו, להסמך עליו. ומכאן השפעתו הרבה על האנשים שעבדו אתו במחיצה אחת. ולא רק על צעירים ממנו אלא גם על בוגרים ומנוסים בחיים יותר ממנו. אני מודה שבשבילי היה תמיד חשוב לשמוע דעתו בכל ענין שנפגש לנו בעבודתנו ובחיינו המשותפים. חשובה היתה בשבילי שתיקתו הבוחנת בשעת שמיעת הענין והשיקול המלבן, ההגיוני, — בשעה שהיה מביע את דעתו.